

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.О. директора ННІХЕ

/Василь ЛЕНДЄЛ

« » 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014.06 Середня освіта
Предметна спеціальність	Хімія
Освітня програма	Хімія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

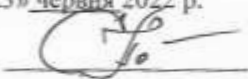
Ужгород – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 014.06 «Середня освіта. Хімія» освітньої програми «Хімія».

Розробники: Корчинська Жанна Михайлівна, старший викладач кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

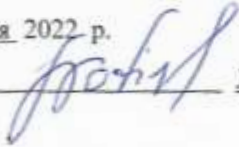
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від «23» червня 2022 р.

Завідувач кафедри: Степан ПОП

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 8 від « 29 » червня 2022 р.

Голова методичної комісії: Людвіг ПОТІШ

□□ Корчинська Ж. М., 2022 р.

□ ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних –2 самостійної роботи студента – 3	1	
	Лекції:	
	20	
	Практичні (семінарські):	
	14	
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна відповідь	Самостійна робота:	
	56	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» засвоєння матеріалу щодо глобальних екологічних проблемам сьогодення: демографічною кризою, змінами клімату, збідненням біорізноманіття, забрудненням Світового океану, атмосфери та ґрунту, опустелюванням суші, деградацією орних земель, кризою запасів питної води на планеті, пандемічними хворобами, загрозою війн тощо; участь країн світу та України в запобіганні цих проблем та у глобальному екологічному русі.

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі географічної освіти та науки, які передбачають дослідницько-інноваційну професійну та педагогічну діяльність, проведення досліджень складових навколишнього середовища, антропогенний вплив на нього та раціональність використання природних ресурсів в контексті збалансованого розвитку із застосуванням новітніх методів, техніки та технологій за умов невизначеності та недостатності інформації.

Загальних компетентностей:

- Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлюючого, сповідуючого та примножуючого загально цивілізаційні цінності демократичного суспільства (морально-етичні, культурні, гуманістичні, доброчесності тощо). (ЗК 1).
- Здатність самовдосконалюватися, постійно підвищувати кваліфікацію із розумінням предметної області обраної професії, її основних концепцій, понятійно-термінологічного апарату та місця у загальній системі знань про природу і суспільство. (ЗК 2).
- Здатність спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово. (ЗК 3).
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні сучасні технології у науковій, освітній, просвітницькій та громадській роботі, абстрактно мислити та системно аналізувати і узагальнювати інформацію в галузі предметної діяльності. (ЗК 4).
- Вміння виявляти та вирішувати в професійній діяльності проблемні задачі, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення. (ЗК 5).
- Здатність набувати лідерських навичок, соціально-відповідально розвивати управлінські здібності, планувати свою роботу у всіх сферах життєдіяльності. (ЗК 6).
- Здатність працювати в команді, виконувати дослідження в групі під керівництвом лідера. (ЗК 7).
- Уміння об'єктивно оцінювати і доносити знання як до фахової аудиторії, так і до широкого загалу із використанням наукової термінології та сучасних методів і технологій презентації інформаційних матеріалів. (ЗК 8).

Фахових компетентностей:

Здатність до постійного професійного самовдосконалення, вивчення і креативного застосування досягнень національної та світової географічної науки в науковій і педагогічній діяльності. (ФК 2).

Здатність до професійної науково-дослідницької та практичної діяльності, в т. ч. щодо виконання польових та камеральних природознавчих і суспільних географічних досліджень, аналізу та інтерпретації отриманих результатів, оформлення наукового звіту, презентації результатів дослідження, впровадження їх у практику. (ФК 3).

Здатність розвивати викладацькі компетентності, вміння застосувати на практиці набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методів і прийомів навчання географії у вищих навчальних закладах відповідно до вимог державних освітніх стандартів. (ФК 4).

Здатність застосування новітніх інформаційних технологій та методів швидкого пошуку необхідної професійної інформації, вміння її аналізу та опрацювання з метою напрацювання ідей щодо подальшого розвитку географічної освіти та науки. (ФК 6).

Набуття високих морально-етичних цінностей і здатність особи здійснювати професійну діяльність орієнтовану на формування в Україні європейських якостей життя. (ФК 9).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» є опанування навчальних дисциплін (НД) освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

А також дисциплін:

Екологія людини

Урбоекологія з основами моніторингу довкілля

Нормування антропогенного навантаження на

природне середовище

Екологічні аспекти

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Середня освіта» (Хімія) підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.06 «Середня освіта» (Хімія) вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знання основних законів, закономірностей, понять та наукової термінології новітніх напрямків сучасної освіти та науки; знання системи освіти та науки України, стану її адаптації в європейський простір.	ПРН 1.
Знання причинно-наслідкових взаємозв'язків складових навколишнього середовища, впливу на них людської діяльності, стану, проблем та шляхів раціонального природокористування в контексті гармонізації стосунків у системі «суспільство □ □ природа».	ПРН 2
Знання за даною освітньою програмою, які необхідні для роботи в традиційних сферах застосування: вчителем географії в ЗОНЗ, викладачем географічних дисциплін у вищій школі, спеціалістом-географом у наукових установах, державних природоохоронних структурах ресурсних департаментах при облдержадміністрації або відділах органів державної влади та місцевого самоврядування, а також у підприємницьких структурах, що потребують фахівців-географів.	ПРН 4.
Знання основних механізмів управління природокористуванням, в тому числі менеджменту природоохоронними територіями.	ПРН 5.
Знання системи державного моніторингу довкілля на національному, регіональному і локальному рівнях, суб'єктів моніторингу та їх основних функціональних обов'язків, а також відповідної законодавчо □ □ нормативної бази.	ПРН 6.
Знання технічних і програмних засобів для реалізації прикладних задач, обробки баз даних з урахуванням особливостей сфери застосування у галузі географічних наук; розуміння основних операцій для використання геоінформаційних систем з відповідним програмним забезпеченням.	ПРН 7.
Уміння застосовувати теоретичні та емпіричні здобутки географічної науки про природні та суспільно-географічні явища і процеси для інноваційної науково-дослідницької діяльності, орієнтованої на оптимізацію природокористування для забезпечення якісного життя та водночас досягнення цілей стійкого розвитку територій.	ПРН 8.
Уміння вирішувати конкретні наукові проблеми (фундаментальні або прикладні) географічної освіти і науки, використовуючи сучасні техніку, технології, методи і методологічні підходи, здобувати нові знання і зіставляти їх з отриманими раніше, викладати їх у формі звіту, публікації, доповіді.	ПРН 9.

Застосовувати новітні освітні методики і технології для формування в учнів школи предметних компетентностей, набуття сучасних уявлень про географічну оболонку Землі як середовище життєдіяльності людства, її структуру, природні багатства різних континентів, країн світу, України та її регіонів.	ПРН 10.
Уміння самостійно організовувати польові природознавчі дослідження та спостереження, які необхідні для проведення практичних занять з географії та природознавства в школі, а також для проведення позашкільної краєзнавчої роботи, формування у молоді відповідального ставлення до екологічного стану довкілля.	ПРН 11.
Здатність у фаховій діяльності діяти і приймати відповідальні інноваційні рішення в ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов та вимог.	ПРН 12.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Глобальні екологічні проблеми»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: - причини виникнення демографічної кризи на планеті; - основні причини глобальних змін клімату та їх динаміку; - основні фактори забруднення навколишнього природного середовища; - темпи, наслідки та прогнози шостого вимирання біоти; - основні екологічні заходи із збереження біорізноманіття; - причини та наслідки енергетичної кризи цивілізації; - джерела альтернативної енергетики; - концепцію сталого розвитку та її екологічні засади	ПРН 1. ПРН 2. ПРН 3. ПРН 4. ПРН 5. ПРН 6.
Вміти: - аналізувати глобальні, регіональні та локальні екологічні проблеми; - виокремлювати «критичні точки» у змінах стану довкілля; - розставляти пріоритети при аналізі екологічного стану, ранжувати екологічні проблеми за ступенем їх небезпеки та впливу на людину; - визначати екологічну ємність та екологічний слід; - визначати водний слід; - прогнозувати напрями кліматичних змін; - розраховувати забруднення водних, атмосферних та ґрунтових ресурсів; - розраховувати втрати біоресурсів; - розробляти природоохоронні заходи для збереження біорізноманіття; - оцінювати наслідки знеліснення, опустелювання та інших деградаційних явищ; - оцінювати наслідки антропогенного забруднення біосфери - оцінювати наслідки збіднення біорізноманіття.	ПРН 8 ПРН 9 ПРН 10. ПРН 11. ПРН 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методами навчання є: словесні (лекція, пояснення, бесіда, розповідь), практичні (практична робота), наочні методи (ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточне усне опитування;
- модульне опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виконання практичних робіт;
- залік

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних заняттях, спостереження за навчально - пізнавальною діяльністю студентів; виконання самостійної роботи.

Форма модульного контролю: контрольна робота з тем змістовного модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік у формі усної перевірки знань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна	Сума
T1	T2	T3	T4	CP	50	100
10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	CP	50	100
10	10	10	10		

T1, T2 ...T7 - теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	40	3	30
Презентація			2	20
Реферат	1	10		
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	6	100	6	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» проводиться двічі на семестр, а саме на 8 та 15 тижнях навчання згідно розкладу модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні роботи та самостійну роботу. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи становить 50.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на три теоретичних запитання, які максимально оцінюються в 50 балів.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінок
90 – 100	A	відмінно	виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

82-89	B	добре	виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою
74-81	C	добре	виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	D	задовільно	виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.
60-63	E		виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не виконані вимоги для оцінки — FXI.

Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами підсумкового модульного контролю на момент оголошення результатів. У разі, якщо студент бажає покращити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна за змістом і структурою переліку питань до заліку.

Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться в національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів.

Якщо студент за результатами підсумкового модульного контролю набрав 60 і більше балів, а на заліку отримав менше 60 балів, то викладач має право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Критерії оцінювання доводяться до відома студентів на першому занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Екологічна глобалістика.

Тема 1. Вступ. Суть екологічної проблеми: глобальний та регіональний виміри.

Екологічна проблема та її глобальний вимір. Дефініція глобальної екологічної проблеми, її основні поняття і терміни. Еволюція взаємовідносин людини й природного середовища. Антропогенізація природних геосистем та її прояви на регіональному (країни, транскордонному, басейновому) рівнях. Науково-технічний прогрес і загострення екологічної проблеми з другої половини ХХ ст.

Тема 2. Теоретичні основи екології як фундамент екологічної глобалістики.

Поняття екологія: загальнобіологічна, гуманітарна та комплексна (міждисциплінарна) сутність. Роль і місце екології у системі наук природничого та гуманітарного циклу. Інвайронментологія – наука про охорону довкілля. Геоекологія – міждисциплінарна наука про екологічні проблеми геосфер, її прикладне значення. Соціальні аспекти екології. Соціоекологія як інтегральна міждисциплінарна наука про гармонізацію взаємодії суспільства та природи. Поняття про соціосферу. Технологічні аспекти екології. Поняття про техносферу. Комплекс наук про техногенні фактори забруднення довкілля.

Тема 3. Глобальна ресурсна проблема. Глобальна енергетична проблема світу.

Природа як ресурс. Ресурси відновні та не відновні. Нерівномірність розміщення природних ресурсів на планеті. Обмеженість природних ресурсів. Зростання споживання мінеральної сировини. Ресурсозабезпеченість країн світу. Ресурсні проблеми. Енергетична криза людства та шляхи її вирішення. Використання альтернативних джерел енергії. Використання вторинної сировини як підхід до вирішення проблеми нестачі природних ресурсів. Проблеми забезпечення потреб людства в природних ресурсах. Шляхи розв'язання проблем.

Тема 4. Глобальна проблема забруднення атмосферного повітря в світі. Глобальне потепління Землі.

Основні джерела, види забруднення атмосферного повітря, наслідки. Глобальна проблема зміни клімату. «Парниковий ефект». Озонові «дири». Кислотні дощі. Смог. Міжнародні конференції, співпраця, угоди щодо забруднення атмосферного повітря.

Тема 5. Екологічні проблеми Світового океану та морів. Забруднення вод суходолу. Проблема дефіциту води в світі.

Глобальні геоекологічні функції Світового океану. Вплив океану на клімат, розподіл опадів, циркуляцію атмосфери, характер енерго- і газообміну між океаном і атмосферою. Експлуатація природних ресурсів Світового океану. Масштаби і види забруднення вод Світового океану (нафтопродукти, радіоактивні речовини, важкі метали і ін. хімічні речовини, комунальні стоки). Забруднення поверхневих і підземних вод суходолу. Проблема дефіциту води в світі: причини, регіони, наслідки, шляхи подолання.

Тема 6. Глобальна демографічна проблема світу. Проблема відсталості країн, що розвиваються: причини, країни, наслідки.

Демографічний «вибух» населення в ХХ ст.: динаміка чисельності, тенденції, проблеми, регіони прояву. Демографічна криза в розвинутих країнах світу. Світова демографічна ситуація та демографічна політика у країнах світу. Взаємозалежність між народонаселенням планети та іншими глобальними проблемами: виснаженням природних ресурсів, продовольчою проблемою, дефіцитом прісної води, проблемою війн і конфліктів та ін. Шляхи вирішення демографічної проблеми. Нерівномірний економічний розвиток (проблема «півночі-півдня»). Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються й встановлення нового світового порядку.

Тема 7. Глобальна продовольча проблема світу. Деградація ґрунтів в світі.

Причини продовольчої проблеми. Її зв'язок з іншими проблемами людства. Статистичні дані по проблемі та тенденції щодо зміни ситуації. Регіони. Продовольчий потенціал Землі. Шляхи вирішення проблеми. Деградація ґрунтів в світі: причини, види, наслідки, шляхи вирішення, географія поширення. Її зв'язок з продовольчою проблемою.

Тема 8. Глобальна проблема втрати біологічного різноманіття. Вирубка лісів – «легень» планети. Глобальні екологічні проблеми та їх вплив на біосферу.

Тема 9. Інтерсоціальні проблеми людства. Проблема війни і миру. Загроза світової війни.

Війна як продовження політики іншими засобами. Ядерна війна як припинення всякої політики. Проблеми роззброєння й попередження військових конфліктів. Тероризм. Види тероризму і терористичної діяльності, проблема класифікації. Динаміка феномена тероризму в ХХ столітті. Етнічні проблеми, конфесіональні конфлікти сучасності. Агресія.

Тема 10. Організації охорони довкілля та міжнародні природоохоронні структури. Співробітництво в галузі охорони довкілля.

Охорона природи та раціональне використання її багатств – одне з актуальних завдань сучасного розвитку суспільства. Національне природоохоронне законодавство. Державні органи з охорони довкілля. Міжнародна Червона книга та Червона книга. Організація охорони довкілля шляхом створення заповідників, заказників, національних парків, пам'яток природи тощо. Міжнародні природоохоронні організації. Структура природоохоронних світових і регіональних організацій. Міжнародна спілка охорони природи (МСОП), Світова комісія з охорони довкілля та розвитку (МКНСР), Організація ООН з питань освіти, науки, культури (ЮНЕСКО), Міжнародне агентство з атомної енергії та радіологічного захисту (МАГАТЕ), Всесвітня метеорологічна організація (ВМО), Міжнародна морська організація (ІМО), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Всесвітній фонд охорони дикої природи (ВВФ). Програми ООН з охорони довкілля (ЮНЕП, МАБ та ін.). Громадські рухи та захист довкілля.

Глобальні екологічні проблеми і міжнародне співробітництво (охорона космосу, керування кліматом планети, боротьба з радіоактивним забрудненням атмосфери, Світового океану, охорона тварин, що мігрують). Конференція ООН в Ріо-де-Жанейро Довкілля і розвиток (1992). Порядок денний на ХХІ ст. Теорія і практика сталого розвитку. Ключові принципи, регіоналізація та шляхи реалізації стратегії сталого розвитку. Міжнародне законодавство з охорони довкілля. Конвенція і міжнародні угоди. Договір про заборону випробування ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі та під водою. Конвенції щодо запобігання забруднення Світового океану нафтою, обмеження міжнародної торгівлі рідкісними видами тварин і рослин, охорони місць скупчення водоплавних птахів, створення систем біосферних заповідників. Міжнародні показники та стандарти з якості довкілля.

**1.1. Структура навчальної дисципліни
денна форма навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовний модуль 1.						
Тема 1. Вступ. Суть екологічної проблеми: глобальний та регіональний виміри	9	2	1			6
Тема 2. Теоретичні основи екології як фундамент екологічної глобалістики	9	2	1			6
Тема 3. Глобальна ресурсна проблема. Глобальна енергетична проблема світу.	8	2				6
Тема 4. Глобальна проблема забруднення атмосферного повітря в світі. Глобальне потепління Землі.	9	2	2			5
Тема 5. Екологічні проблеми Світового океану та морів. Забруднення вод суходолу. Проблема дефіциту води в світі.	9	2	2			5
Модульна контрольна робота	1		1			
Разом за модуль	45	10	7			28
Змістовний модуль 2						
Тема 6. Глобальна демографічна проблема світу. Проблема відсталості країн, що розвиваються.	9	2	2			5
Тема 7. Глобальна продовольча проблема світу. Деградація ґрунтів в світі	9	2	2			5
Тема 8. Глобальна проблема втрати біологічного різноманіття. Вирубка лісів – «легень» планети. Глобальні екологічні проблеми та їх вплив на біосферу.	9	2	2			5
Тема 9. Проблема війни і миру. Загроза світової війни.	8	2				6
Тема 10. Організація охорони довкілля та міжнародні природоохоронні структури. Співробітництво в галузі охорони довкілля	9	2				7
Модульна контрольна робота	1		1			
Разом за 2 модуль	45	10	7			28
Усього годин	90	20	14			56

1.2. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Екологічна глобалістика. Глобальні проблеми людства.	2
2	Глобальна проблема забруднення атмосферного повітря.	2
3	Проблема нестачі ресурсів на планеті та раціонального природокористування.	2
4	Глобальна проблема забруднення гідросфери. Екологічні проблеми Світового океану, морів та вод суходолу.	2
5	Забруднення земної поверхні. Деградація ґрунтів.	2
6	Проблеми забруднення біосфери. Знищення біорізноманіття. Вирубка лісів.	2
7	Демографічна ситуація та демографічна політика певної країни, регіону світу.	2
	Всього	14

1.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Сутність екологічної проблеми: глобальний та регіональний виміри. Екологічна проблема та її глобальний вимір. Дефініція глобальної екологічної проблеми, її основні поняття і терміни. Еволюція взаємовідносин людини й природного середовища. Антропогенізація природних геосистем та її прояви на регіональному (країни, транскордонному, басейновому) рівнях. Науково-технічний прогрес і загострення екологічної проблеми з другої половини ХХ ст.	5
2	Теоретичні основи екології як фундамент екологічної глобалістики. Поняття екологія: загальнобіологічна, гуманітарна та комплексна (міждисциплінарна) сутність. Роль і місце екології у системі наук природничого та гуманітарного циклу. Інвайронментологія – наука про охорону довкілля. Геоекологія – міждисциплінарна наука про екологічні проблеми геосфер, її прикладне значення. Соціальні аспекти екології. Соціоекологія як інтегральна міждисциплінарна наука про гармонізацію взаємодії суспільства та природи. Поняття про соціосферу. Технологічні аспекти екології. Поняття про техносферу. Комплекс наук про техногенні фактори забруднення довкілля.	5

3	Структура природного середовища: біосфера – глобальна геоекосистема Землі. Поняття про природне середовище. Географічна (ландшафтна) оболонка. Еволюція взаємовідносин людини й природного середовища. Глобальна екологія – комплексна наукова дисципліна, що вивчає біосферу в цілому. Біосфера – глобальна геоекосистема Землі. Роль В.І. Вернадського у вивченні біосфери та ноосфери. Складі функціонування біосфери. Розподіл живої речовини у ландшафтній оболонці. Глобальні кругообіги речовини і енергії у біосфері. Екосистеми – основні структурні одиниці біосфери. Людська цивілізація як новий фактор в існуванні ландшафтної оболонки. Місце людини у ландшафтній оболонці. Антропогенний вплив на ландшафтні системи. Екологізація людської діяльності як умова збереження біосфери та життя на Землі. Шляхи гармонізації відношень людства з біосферою у період науково-технічного прогресу.	5
4	Глобальна ресурсна проблема та шляхи її розв'язання Природа як ресурс. Ресурси відновні та не відновні. Нерівномірність розміщення природних ресурсів на планеті. Обмеженість природних ресурсів. Зростання споживання мінеральної сировини. Ресурсозабезпеченість країн світу. Ресурсні проблеми. Енергетична криза людства та шляхи її вирішення. Використання альтернативних джерел енергії. Використання вторинної сировини як підхід до вирішення проблеми нестачі природних ресурсів. Проблеми забезпечення потреб людства в природних ресурсах.	5
5	Екологічні проблеми Світового океану та регіональних морів. Глобальні геоекологічні функції Світового океану. Вплив океану на клімат, розподіл опадів, циркуляцію атмосфери, характер енерго- і газообміну між океаном і атмосферою. Експлуатація природних ресурсів Світового океану. Масштаби і види забруднення вод Світового океану (нафтопродукти, радіоактивні речовини, важкі метали і ін. хімічні речовини, комунальні стоки).	6
6	Демографічна проблема. Світова демографічна ситуація та демографічна політика. Взаємозалежність між народонаселенням планети та виснаженням природних ресурсів. Демографічна ситуація та демографічні тенденції в Україні та інших країнах світу. Шляхи вирішення демографічної проблеми.	6
7	Продовольча проблема. Причини продовольчої проблеми. Її зв'язок з іншими проблемами людства. Статистичні дані по проблемі та тенденції щодо зміни ситуації. Продовольчий потенціал Землі. Шляхи вирішення проблеми.	6
8	Інтерсоціальні проблеми людства. Загроза світової війни. Війна як продовження політики іншими засобами. Ядерна війна як припинення всякої політики. Проблеми роззброєння й попередження військових конфліктів. Тероризм. Види тероризму і терористичної діяльності, проблема класифікації. Динаміка феномена тероризму в XX столітті. Етнічні проблеми, конфесіональні конфлікти сучасності. Агресія. Етологія. Нерівномірний економічний розвиток (проблема «півночі-півдня»). Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються й встановлення нового світового порядку.	6

9	Організації охорони довкілля та міжнародні природоохоронні структури. Охорона природи та раціональне використання її багатств – одне з актуальних завдань сучасного розвитку суспільства. Національне природоохоронне законодавство. Державні органи з охорони довкілля. Державний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства. Міжнародна Червона книга та Червона книга України. Історія їх створення, характеристика видів, що заносяться. Організація охорони довкілля шляхом створення заповідників, заказників, національних парків, пам'яток природи тощо. Міжнародні природоохоронні організації. Структура природоохоронних світових і регіональних організацій. Міжнародна спілка охорони природи (МСОП), Світова комісія з охорони довкілля та розвитку (МКНСП), Організація ООН з питань освіти, науки, культури (ЮНЕСКО), Міжнародне агентство з атомної енергії та радіологічного захисту (МАГАТЕ), Всесвітня метеорологічна організація (ВМО), Міжнародна морська організація (ІМО), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Всесвітній фонд охорони дикої природи (ВВФ). Програми ООН з охорони довкілля (ЮНЕП, МАБ та ін.). Громадські рухи та захист довкілля. Напрями та результати їхньої діяльності.	7
10	Співробітництво в галузі охорони довкілля Глобальні екологічні проблеми і міжнародне співробітництво (охорона космосу, керування кліматом планети, боротьба з радіоактивним забрудненням атмосфери, Світового океану, охорона тварин, що мігрують). Конференція ООН в Ріо-де-Жанейро – Довкілля і розвиток (1992). Порядок денний на ХХІ ст. Теорія і практика сталого (збалансованого) розвитку. Ключові принципи сталого розвитку. Шляхи реалізації стратегії сталого розвитку. Регіоналізація стратегії сталого розвитку. Міжнародне законодавство з охорони довкілля. Конвенція і міжнародні угоди. Договір про заборону випробування ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі та під водою. Конвенції щодо запобігання забруднення Світового океану нафтою, обмеження міжнародної торгівлі рідкісними видами тварин і рослин, охорони місць скупчення водоплавних птахів, створення систем біосферних заповідників. Міжнародні показники та стандарти з якості довкілля. Значення і роль екологічної проблеми у міжнародних відносинах.	5
	Разом	56

1.4. Індивідуальні завдання (у разі потреби)

... ІНДЗ – навчальним планом не передбачено

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Технічні засоби:

- дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації; підручники та навчальні посібники; нормативні документи тощо).
- мультимедійні засоби (електронні підручники, стенди, моделі, ресурси Інтернету) для пред'явлення дидактичного матеріалу;
- пакет завдань для модульного та підсумкового контролю.
 - система дистанційного навчання «Moodle»
 - Фонди наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ»
 - Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»

8. Рекомендована література

Базова

1. Книш М.М. Глобальні проблеми людства: навч. посібник / М.М. Книш, Л.І. Котик. — Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2015. — 330 с.
2. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика: навч.-метод. посібник для самост. роботи здобувачів / М. М. Книш, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. — 138 с.
3. Фекета І.Ю. Екологія людини . Методичні матеріали для студентів географічного факультету спеціальності: 014.07 Середня освіта (Географія), 106 Географія/І. Фекета – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. – 48 с.
4. Фекета І.Ю. Основи екології. Методичні матеріали для проведення семінарських, практичних занять з дисципліни «Основи екології». перероблений та уточнений./І. Фекета –Ужгород: видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. – 55 с.
5. Білорус О. Г. Глобалістика. Науковий глосарій і бібліографія / О. Г. Білорус. — К., 2000. — 169 с.
6. Глобальні проблеми світу : атлас. — К. : Картографія, 2009. — 144 с.
7. Суліма Є. М. Глобалістика : підручник / Є. М. Суліма, М. А. Шепелев. — К.: Вища школа, 2010. — 544 с.

Допоміжна

1. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. -К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. -109 с.
2. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посібник / В. М. Бебик [та ін.]. — К.: Ун-т «Україна», 2006. — 208 с.
3. Білецький М. І. Соціальна географія : навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 468 с.
4. Білецький М. І. Соціальна географія : словник-довідник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 164 с.
5. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств : Дороговкази в майбутнє : доповідь Римському клубові / Б. Гаврилишин ; [упорядн. В. Рубцов ; 3-тє вид., доп.]. — К.: ПУЛЬСАРИ, 2009. — 248 с.
6. Гелд Д. Глобалізація/антиглобалізація / Д. Гелд, Е. Мак-Грю. — К.: КІС, 2004. — 180 с.
7. Глобалізація світового господарства: геопросторових вимір : монографія / О. О. Любіцева [та ін.]. — К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2010. — 160 с.

9. Інформаційні ресурси

Екологічної програми Європейської комісії [Електронний ресурс]. Веб-сторінка – Режим доступу : http://www.europa.eu.int/comm/dgs/environment/index_en.htm.

Глобальний РІБД Global Resource Information Database [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.grida.no>.

офіційний сайт Римського клубу. Режим доступу: <http://www.clubofrome.org>

Стокгольмська Декларація ООН із проблем навколишнього середовища (Стокгольм, 16.06.1972). <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1972/04.php>

Віденська Конвенція про охорону озонного шару (Відень, 22.03.1985). Режим доступу: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1985/01.php>

Монреальський протокол з речовин, що руйнують озонний шар (Монреаль, 16.09.1987). Режим доступу : <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1987/01>.

– Декларація Ріо-де-Жанейро Конференції ООН по навколишньому середовищу й розвитку (Ріо-де-Жанейро, 14.06.1992). Режим доступу: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1992/07.php>

Додаток 2

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)